

בישיבות ובאוניברסיטאות.

מלידה כותב לנו "תלמיד מרגיש" מחיי בני-הישיבה שמו: "הישיבה שלנו נוסדה בשנת תרס"ד ע"י הרב יצחק יעקב רינס, למען אחת את הקרע שנתהווה בין למור התורה ובין המדעים הכלליים ולמען הנך רבנים, אשר לא יצטמצמו בד' אמות של הלכה לבד, אלא יוכלו למלא תפקיד של מנהל-העם לפי דרישות הזמן וצרכיו. למען הניע אל המסירה המכושפת צריכים היו חניכי הבית לרבוש להם לא רק ידיעות עמוקות בתלמוד ובנושאי כליו, כי אם גם כספרות העברית וכמקצועות השונים של הכמת היהודית, וגם בלמודים הכלליים ובשפת הסדינה. אבל אחר הפרסום הרב, שנעשה למסד הזה, מה אנו רואים בתוך הבית עצמו? מורים רוסים ישנם המשה ומורים עבריים רק אחד. כל הלמודים העבריים הם רשות והתלמיד נחשב לגנב בבחינת-אקסטרן, מה שאין כן בלמודים הכלליים, כי המנהלים מוכרחים לשים להם לב מיראת השלמון. כך נהפך העיקר למפץ והמפל לעיקר. הלמודים העבריים אין איש שם לב להם ומתיחסים אליהם בצרות-עין, מצמצמים אותם ודוחקים אותם לתוך חוג צר מאד. וכל זה מפני חוסר הנהגה רבת-ההצפעה, שתמיל חובה על כל התלמידים לבקר את כל השעורים ושתדאג לתקן ולשכלל את תכנם ולכונן את הנהגת הישיבה לשם מטרתה הקבועה.

וגם בין חניכי הישיבה אין שלמות פנימית, כי שני אלמנטים רחוקים זה מזה נתכנסו אל הבית. מן הצד האחד בחורים, שיש להם כבר ידיעה עמוקה בש"ס, המה אלה שבלו שנים רבות בישיבות אחרות, ושכאו לכאן רק על מנת להשתלם בלמודים הכלליים. ובחור בזה, שהקדיש את כל שנות ילדותו לספרות התלמודית, מתקבל כמובן, אל המחלקה הראשונה והוא מוכרח לשבת פה חמש שנים למען לגמור את הקורס הדל ברוסית ועברית. — זמן הצד השני נערים צעירים, הסתהנבים בישיבה זו והם יושבים במחלקות העליונות בלמודים הכלליים, — ובנמרא, פוסקים ותוספות יודיעותיהם קלושות ומעטות. — הרבה מן התלמידים, שנפגשם בחלת בקרע הפנימי, מפסיקים את הלמודים באמצע ויוצאים, — ועם כל תלמיד יוצא מתנברת הרוח הרעה השוררת בין התלמידים, — ואין הם יכולים לסצוא מנוחה לגפשמ, כי כבואם הנה מן הישיבות השונות ומן הערים הנדחות מתגלים לפניהם אופקים חדשים, מתעוררים בקרבם גענועים לשלמות — והדרך אינה כבושה ואובדת כערפל; אין פה אותה התנועה וההתעוררות הלאומית שבשייכות אחרות, אין פה מסירות ללמודים, אין התלהבות והתעסקות והיגון פרוש על הבית ועל תיכונו. הרבה גורם לירידת הרוחות גם המצב הכלכלי הרעוע של התלמידים; הכחור נזקק לבקש מחיתו בחוראות שעה, מפני שאינו מקבל מאת הישיבה תמיכה מספיקה, כמו בישיבות אחרות; אין הנהלת הישיבה חפצה לדעת כלל, מאן מוונותיו של הבחור ניתנים לו.

ועוד זאת רעה רבה — הסרון האחדות בין בני-הישיבה. כל אהר סובל ותועה לעצמו לחיון המעצוב הזה נרמה התרבות ה"קרויסטים" בישיבה, השאיפה לקבל את "המסיכה" מעורת את עיני התלמידים ומסרסת את הושיהם המוסריים וההכרותיים. ע"י דברי חנף ולחוך פנאם כלפי ההנהלה מסנים רבים מן התלמידים לקרב את קבלת ה"מסיכה", מפני שידועותיהם ע"פי רוב מועטות. ובמדה טנונה זו מתהרים התלמידים איש באחיו ומעטיקים את התהום השורר ביניהם.

והו מצבו של המוסד הגדול, שהרועו גדיו ככל הפועות הגולה; אינו מקרב את הלכבות כל עיקר, אינו יוצר פרצוף חדש של אנמלגנציה עכמיה, — אלא מתנון והוך טיום ליום ומשעה לשעה...

ברלין. במוצאי שבת, י"א ינואר, סדרה האגודה "קדימה" נשף-בילוי. החבר יוסף לין פתח את התניגה, ואתריו קרא הד"ר ש. ברנשטיין הרצאה בשם: "הלוצי-ארץ ישראל הראשנים ברוסיה".

— בחמשה עשר בשבט ערכה פה הכורה של הסודנטים לאומיים נשף לאומי, שבו השתתפו כהמשים איש, ושגרם להתרוממות הנפש ולחיון הקשרים החברותיים. — זה עתה יצא לאור הגליון הראשון של העתון "Еврейский студент", כלי מבטאן של אגודת הסודנטים הציוניים ברוסיה. הגליון כולל מאמר ראשי כתוב ברגש ומבאר את זורך-הרכוז של הסודנטים הציוניים; מאמר "על הועידה הכללית של הסודנטים" הציוניים מאת מ. לריונסקי; מאמר "כני אל סות", מוקדש לזכר בני בילו מאת יוסף שחטמן; צעירי-ישראל וארץ ישראל—מאת; וינשל: התלמות הקונפרנציה הסודנטית בסמרבורג; סכתבים: מתיי-הסודנטים העבריים; התנועה הציונית. בכל חום לבנו אנו מברכים את העתון-החבר, המעיד על חסימת הכחות בין האנמלגנציה העברית החדשה, וקוראים את נושאיו ומחוקיו לעבודה משותפת ומרוכזה. כקורת על הגליון תבוא בחוברת הבאה.

— אגודת הסודנטים הציוניים ברוסיה סדרה אספת-הג פומבית לזכרם של בני בילוי. השתתפו בתניגה כמאתים איש. אחרי הפתיחה של החבר רוקח, אשר נתן סקירה היסטורית קצרה על תנועת בילוי, נקראו הרצאות אלו: א) שנות השמונים ברוסיה והופעת בילוי—החבר וינשל. ב) שחרה של תנועת התחיה—החבר שחטמן. ג) ארץ ישראל בעבר ובהווה—החבר דיש. ד) בני בילוי והציוניות—החבר גרסמן.

קניינס ברג. האגודה הציונית, תאודור הרצל, שנוסדה רק בספטמבר זה, טונה כבר 28 חברים. באספה של ב"ד ינואר נגמר פה אחד להתחבר אל התאגדות הסודנטים הציוניים בגרמניה. העבודה של האגודה מצמצמת לפי שעה בסדור הרצאות בשאלות הציוניות. פעם בתודש נקראות הרצאות בקורות העם. על יד החברה קימות שתי פלוגות ללמוד השפה העברית. בודפשט. הסתדרות הסודנטים הציוניים, מכביה"ה הרשה בכ"ה ינואר את עבודתה, שנפסקה בימי-החופש; האגודה פותחת בזה את הספטמבר העשרים לעבודתה הציונית. במשך הירחים הקרובים מסדרת האגודה שורה של הרצאות חשובות; בעבודתה התרבותית של האגודה משתתפת גם האגודה הצעירה "השמונאי", אשר זה לא כבר נוסדה.

סיינכן. בספטמבר זה התהילה האגודה הציונית "מכביה" להוציא פעמים בתודש עתון אינפרמציני בעניני ארץ-ישראל בשפה הרוסית. «Палестинский информационный листок». הודות לעתון זה ניתנת היכולת לשדרות הרחבות של הסודנטים העבריים למקור על התפתחות החיים והתרבות העברית בארץ-ישראל. מהרבה ערים מודיעים על הצערתו המרובה של העתון וכו הוא נתקבל בחבה בתוגי-הסודנטים.

סיינכן. האספה האחרונה של "האגודה תאקדמית התרבותית היהודית", היתה רועשת ומלאת התנגשות וזעזועי-חיים. דנו ע"ד תוצאות המועצה הסודנטית בציוריך וכאי כה הספגלות השונות התכוננו למלחמת-הדעות במרכז הובחים עמדה שאלת השעות. הסודנטים הציוניים הביעו את דעתם בעד שווי גמור של הלשון העברית והיהודית, כה בשעה שלאומיים מסונים שונים דברו בוכחה המיוחדת של השפה היהודית ודרשו, כי תקבע השפה ההמונית בחור השפה רשמית של ועידת הסודנטים העתידה ושל ההסתדרות העומדת להוסד. עוד

בישיבות ובאוניברסיטאות

יותר התלקחה מלחמת-הדעות כשהגיע זמן הבחירות עצמן, כי הכל הכיר, כי הסטודנטים הציוניים הם היותר מאורגנים וסאוחדים על ידי השקפת-עולם שלמה ותכנית של עבודה מסוימת—וכי ינצחו בבחירות.

פריבוג. האגודה הלאומית של הסטודנטים העברים החליטה באספתה האחרונה לידם ביבליותיקה מיוחדת בתקרת ארץ-ישראל.

פריז. פה קימת זה שנים אחדות אגודה סטודנטית ציונית. היא מאחדת סטודנטים יהודים מארצות שונות (רוסיה, טורקיה, אלז'ור, רומיניה ועוד) כגספר עשרים והמשה איש. פרוד הלצונות של ההכרים הניח מכשולים על דרכי עבודתה מראשית קיומה. בתור השפה הרשמית נחשבת העברית, אבל באספות משתמשים ע"פ הרוב בשפה היהודית. עד הנה היתה כל עבודת האגודה מצטמצמת כסדור הרצאות על נושאים לאומיים וספרותיים, כמו כן נעדרו קבוצות ללמוד מקצעות מיוחדים (תקרת ארץ-ישראל, תולדות הרעיון הציוני). האגודה מסדרת בקרוב אספה פומבית גדולה מוקדשת לזכר בני ביל"ו. ליעוץ באספת ההסתדרות הסטודנטית, "חרות" דגו על הועידה הסטודנטית העתידה, הדעה השולמת באספה היתה, כי הועידה הבאה צריכה לעסוק בפתרון השאלות התרבותיות והכלכליות של הסטודנטים העברים במערב. בסוף האספה הוחלט לקבל בהוספות קלות את ההלמת המועצה הדרמשטטית, הקובעת את שווי הזכויות של הלשון העברית והיהודית והנותנת לאגודות מפלגתיות את הרשות להשתתף בוועידה.

גנט (בלגיה). מדצמבר שנה העברה התחיל לצאת פה ירחון בשפה היהודית, דער יודישער סטודענט, מוקדש לענייני-הצעירים בכלל והסטודנטים בפרט. החוברת הראשונה, המבילה מאמרים בעצמות והחיים ובספרות היפה, עושה רושם טוב. במאמר הראשי קובעת המערכת את פרצופו הלאומי של העתון וקוראה ליסוד הסתדרות סטודנטית עברית עולמית. התי פעולת העתון-החבר הזה כרוכה!

מדרומה שר רוסיה.

קרמנצ'וג. הרעיון הלאומי, שכבש לפני שנים אחדות את כל הלכות בעירנו ושהביא לאור עולם אגודות מגונות ופורחות, — פסקה השפעתו. אין משגיחים בתוך לאומי מתוקן, הסביבה הורה אוכלת את נפש הדור הצעיר והוא הולך אט אט ומתרחק מקדשי-היהדות. גם לצעירים, שנתחנכו בהדר הישן, על ברכי-המלמדים, וזה היהדות, הם רואים בה רק את הכעור והסנוף הרוחני, ואחיהם, הניכוי הסביבה הרוסית, כביכול, משמשים להם לאידיאל; וכל זאת מתחיל לפעמים פועם בלכות איזה הנש בלתי כרוז עדיין מוערפלי, התלישות וזרות-הסביבה כאות לירי גלוי, והנשמת הצעירות מתחילות תוססות ושואפות אל נקודה נעלמה עדיין...

ובתוך פהנה העוידים עומדת קבוצה קטנה של צעירים וצעירות, אשר לקחו עליוהם את החובה לקרב את לבות אחיהם ואחיותיהם אל רעיונו ואל תרבותנו, את אותם הצעירים התועים בין המצרים והמתקרבים אלינו ברוחם. לעתים תכופות מתאפפים הם בכתבי-העברים ועוסקים בכאור שאלות-היהדות, מתוכחים בענייני-הציוניות, מפיצים את הספרות והעתונות העברית בין הצעירים ובין הוריהם, — ועבודה זו מביאה תועלת לרעיונו והשפעתה נעשית ניכרת מיום ליום. נקה, כי העובדים הבודדים האלה יוסיפו לעבוד על שדה התחייה במרץ ככור וכבחות משותפים ויהיוקו את ידי הנואשים ויתגברו עד הבליון של הסביבה.

צ'לניק (פלדיה). פלוגת הצעירים המקומית עסוקה זה כמה בשאלה: באיזו אמצעים לפרסם את הרעיון הציוני בין חבריהם ובין יהודי-המקום ככלל; וכבר התחילו במעשים: יסדו אגודת-דוברי-עברית, ערכו שורה של נשפים ספרותיים לאומיים, על מנת לקרב את העם אל יצירות ספרותו, וגם סדרו הרצאות סיסממטיות בהיסטוריה העברית. אך כל האמצעים האלה לא פגעו הרבה להרחבת הרעיון: מאגודת דוברי עברית, שמנתה תחלה כשלושים חברים, נשארו רק בחצי הריסר עקשנים, המוספים עוד לדבר עברית בבית יברחוב. את הנשפים היו באים לבקר רק מתי מספר, וההרצאות בהיסטוריה, הנשטכות גם עתה, השפעתן מועטה וזרשמן בלתי ניכר, וכההמון כן גם השדרות העליונות כעיר מוסופים

להביט על הצעירים, "השכלים הבודדות", כעל כטלנים, שאינם ראויים לתשומת-לב, ואפילו אלה, השוקלים את שקליהם ומנדכים למוסר לאומי זה או אחר, עושים זאת באילו בעל כרחם, על מנת להפטר מדרישות הצעירים, ואם בשעה שהשנים כתקונן כך, כשנה לקויה כמובן הכלכלי כשנה זו על אהת כטה וכטה.

רק לשפית ועד "חובבי ציון" מר מ. שוחט, שהתעכב פה זה לא כבר, עלה לרומם את מצב-הרוחות בין הקהל, ואם כי הכסף שנקבץ כתור מס-הכרים היה מעט, תמשים רובל, אבל כל יהודי הביא הפעם את כספו אל בית הדרש מתוך הכרה שלמה. מקרים מסוג זה חשובים מאד בעד ערים כזו שלנו.

מס אר קונסטנטינוב (והלין). בעיר מתקיימים מוסדות-תנוך אחדים: בית-ספר עברי של הממשלה, בית-ספר עירוני, תלמוד-תורה וחדר מתוקן. בבית-הספר הראשון עסוקים המורים ע"פ הרוב בדברים שבנים לבין עצמם (היינו, כתיבת שמנות לשר ההשכלה וכו') ואין מי שישים לב להנוך האנושי והלאומי והתלמידים גדלים ללא תורה וללא דרך-ארץ. בית-ספר העירוני מיועד בעיקרו לרוסים, אלא גם יהודים מתקבלים אליו ע"פ נורמה פרוצנטית. בבית-ספר זה יש גם מחלקה לנערות. בני-הנעורים מתחנכים ברוח אנטישמית. הילדים העברים סובלים ממוריהם והכריהם ענויים ורחניים וגופניים. רואים הם ב"היהודים", כביכול, את סבת יכוריהם וצרותיהם. ומחוסר הניך עברי הגון באים דם על נקלה לידי שאיפה להפטר ולהשתחרר מ"צרעת ממארת" זו. ביחוד גדולה נטיה זו בין התלמידות, שלרובן אין אפילו מושג מקורות עכין ושפתן זהרי הן נעשות "קנדיטות" לשמד. והוריי-התלמידים יוצאים ליהרג בימי הבחינות ובלבר שבניהם יכנסו ל"מקדש-תורה" זה. כתור עובדה מעציבה כדאי לציין, שאחדים מן ההורים, ודוקא מבין הציונים, שבניהם לא זכו להתקבל אל אותו בית-ספר, הכניסו אותם לבית-ספר הרוסים. והילדים העברים מקבלים את הנוכח תחת הדרכת הנוסר. אדחכי אין הרינו מכירים את האחריות המוטלת עליהם, ההורים העברים! — כת"ת גם כן אין תמצב משמח. התרשמות ונשתנוות המורים מצד אחד, המצב התמרי הנרוע של התלמידים מן הצד השני—משפיעים הרבה רעקה על הצלחתם בלמודים הכלליים והעבריים והם יוצאים סת"ת זה לקויים ברוהם ובניפם. מעט תקוה, מעט זוהר ונחמה כמציא ה"הדר המתוקן" המנהל ע"י מר ד. רויין, השפה המדוברת ב"הדר" זה היא עברית. התלמידים מקבלים בחדר זה מושג נכון מקורות עמם, משפתו ויהו קניניו הרוחניים. "הדר" זה ובה את הורי התלמידים גם במהות עבריים "אחדים", שהמצואו עונג רוחני לחובבי היהדות וערכיה. אבל "הדר" זה, פוגש על דרך התפתחותו הרבה מעצורים זככשולים מצד הרשות. מן הראוי היה כי ההורים ישתדלו לשכלולו ולבסוסו של "הדר" זה.